

Rondwandeling 2: Om het hart van MD (22,8 km)

De lange afstand rondwandeling 'Rondom het hart van MD' is in totaal 22,8 km lang. De route voert vanaf Schipluiden door de Duifpolder. Langs de Vlaardingervaart via het Veenpad door de Holierhoekse polder. Door de Noord Kethelpolder over de Tanthofkade naar de Kerpolder. Tenslotte langs de Gaag terug naar Schipluiden. (NB: op de Tanthofkade zijn geen honden toegestaan.)

Routebeschrijving

De routebeschrijving van de wandeling maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route daarvan afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij www.meldpuntroutes.nl. Scan de QR-code voor een export in GPX-formaat.

Als startpunt van deze rondwandeling is hier gekozen knp 17 in Schipluiden.

Start knp 17: valbrug Schipluiden Centrum, naar knp 51. Over de trambrug naar knp 46 (zie routesuggesties: *), 22, 32, 85.

Knp 85: naar knp 89, met de trekschuit naar knp 83, 52, 71, 68, 46, 47, 45 (zie routesuggesties **), 16, 85 vervolgens RD/LA/RA/RD en bij het fietspad LA: het Jan van Schijndelpad op. Aan het eind RA: Vockestaertpad. Bij het eerst pad LA: Mantjeskade: knp 19, 55.

Knp 55: Tanthofkade naar knp 74, 88, 78, 57, 97. Voorbij knp 97 RD: Twaalfmorgenkade. Bij eerste voetpad LA. Voor 3^e brug LA. Steek de Kerpolderweg over en vervolg het voetpad. Bij de driesprong LA naar knp 31. Vervolgens richting knp 71, 27, 61 en knp 17. *Het eindpunt is bereikt.*

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggesties

Deze is op de kaart aangegeven met een stippellijn.

***: Duifpolder boerenpad:** (niet toegankelijk tijdens het broedseizoen 01/03 tot 01/07). Na ca 1,5 km voorbij knp 46 (Oostgaag 24a) LA. Over het boerenpad, langs de Beeldenkas, tot aan de Vlaardinger Vaart. RA naar knp 85. Vervolg de oorspronkelijke route. Deze route is ca.1,5 km korter.

****:** **Holierhoekse boerenpad:** (niet toegankelijk tijdens het broedseizoen 01/03 tot 15/06). Voorbij de A4-bij de eerste boerderij aan de Woudweg LA over het erf RD via het weiland. Bij de Oostveenseweg RA naar knp 18 en knp 55. Vervolg de oorspronkelijke route. De route is ca.3 km korter.

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruggen en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruggen gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart. De rode-volgleet wordt hierbij gebruikt als referentie.

A. Schipluiden

Tot ver in de 20e eeuw bestond het dorp Schipluiden eigenlijk uit maar twee straten: de Dorpsstraat, langs het water de Gaag, en daar dwars op, over de Valbrug, de Keenenburgweg richting heerlijkheid Zouteveen. Geleidelijk aan heeft Schipluiden haar huidige vorm gekregen met een reeks woningbouwprojecten

die met tussenpozen zijn uitgevoerd. De naam komt van Scipleda; lede betekent watergang. Schipluiden is de eerste Cittaslow gemeente in Nederland. Lees meer op <https://www.middendelfland.net/cittaslow.htm>

Roelant Roghman ca 1650

het kasteel weer zichtbaar gemaakt en is het zuidwestelijk torentje weer opgebouwd. Overblijfselen uit het kasteel die daarbij zijn gevonden, zijn nu tentoongesteld in het Museum Het Tramstation.

C. Museum Het Tramstation

Het tramstation is in 1912 in gebruik genomen door de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM). De WSM werd vanaf 1881 uitgebreid en aangesloten op het spoornet, waardoor de afzet van tuinbouwproducten sterk werd verbeterd. Het station in Schipluiden is gebouwd in een eclectische stijl met elementen uit de chaletstijl en Art Nouveau. Tot 1970 reed de goederentram van Delft naar Maasland en De Lier door de dorpskern van Schipluiden. Het-

oude tramstation - vlakbij de resten van Kasteel Keenenburg - is in 1988 gerestaureerd en ingericht als museum met cultuurhistorische en archeologische voorwerpen. Het interieur van het tramstation is nog geheel intact met als pronkstuk de Jugendstilwachtkamer. Het pand is een jong rijksmonument.

winter 2011 / 2012

D. Molen Korpershoek

Even buiten het dorp staat molen Korpershoek. Al vóór 1541 heeft op deze plaats een molen gestaan. Omstreeks 1625 werd deze vervangen. Helaas brandde deze tot de grond toe af in 1945. De huidige molen is voor een deel afkomstig uit Leimuiden en in 1951 in dienst genomen. De molen is nog regelmatig in gebruik.

E. Trambrug

De ijzeren trambrug over de Vlaardingervaart is in 1911-1912 door Werkspoor Amsterdam gebouwd ten behoeve van de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij. De tuinbouw in het Westland ging voor de afvoer van de producten gebruik maken van het railvervoer (in plaats van over water). Als je goed kijkt, lijkt het of er twee bruggen in elkaar zijn geschoven, het is een typisch voorbeeld van een 'boog-ligger'.

De belasting van de rijvloer van de brug wordt op de boog overgebracht door de hangers (de verticale balken). De voetpunten van de boog zijn door trekbanden verbonden, waarmee de zijdruk wordt opgevangen. De portalen vormen de verbinding van alle horizontale delen van deze 60 meter lange brug. Aan de kant van de Vlaardingsekade rust deze op een paar grote rollen van gesmeed gietstaal. Ze maken het mogelijk dat de brug 'werkt'. Onder de brug loopt een smal padje bestaande uit waalklinkers. Ze dateren uit de periode dat hier nog trekpaarden passeerden. De brug heeft tot 1 januari 1968 dienst gedaan als trambrug. Sinds 1974 is hij als fietsbrug in gebruik.

F. Gaagpad

Hier reed vanaf 1912 de tram van de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij, die personen en goederen door het Westland vervoerde. Vanuit Maaslandse Dam liep de lijn via Schipluiden en Den Hoorn naar Delft. In 1925 werd het personenvervoer gestaakt, eind 1967 ook het goederenvervoer.

Kreekrug in Duifpolder

G. Duifpolder

De oppervlakte van deze polder is 370 ha. Hier beleef je nog echt het poldergevoel, want hij ligt meer dan 3 meter onder NAP. De Duifpolder heeft herhaaldelijk te kampen gehad met kadedoorbraken. Bekend zijn overstromingen in 1623, 1728, 1739, 1740 en in 1901. De eerste vier betroffen doorbraken van de kade langs de Vlaardingervaart; de recentste was een doorbraak van de Nieuweweg (nu Kwakelweg) langs de Middelwatering. In de Duifpolder zijn de zgn. kreekruggen goed te zien. Deze ruggen vormden vroeger de oeverwallen van de kreek die voor de afwatering zorgden. Door de inklinking van het veen steken de zand- en kleiruggen inmiddels boven het landschap uit en vormen zo een goed zichtbaar kenmerk van de ontstaansgeschiedenis.

der zijn de zgn. kreekruggen goed te zien. Deze ruggen vormden vroeger de oeverwallen van de kreek die voor de afwatering zorgden. Door de inklinking van het veen steken de zand- en kleiruggen inmiddels boven het landschap uit en vormen zo een goed zichtbaar kenmerk van de ontstaansgeschiedenis.

H. Duifpolderpad

Dit Boerenpad loopt over het land van de familie Van der Kooij. Zij runnen een melkveebedrijf met 75 koeien. Daarnaast loopt hier veel jongvee rond. De huidige boerderij is gebouwd in 1996. Simon en Astrid zijn de eerste bewoners, maar de familie Van der Kooij, met altijd een Jacob of Simon aan het hoofd, boert al sinds de 17e eeuw in de Duifpolder.

I. Duifpoldergemaal

Het gemaal van de Duifpolder staat ongeveer halverwege Schipluiden en de Vlieten, op de dijk aan de Vlaardingerwaard. In 1872 werd hier een stoomgemaal gebouwd. De namen van het polderbestuur werden traditioneel vastgelegd in een gevelsteen. In 1938 werd het omgebouwd met een elektrische aandrijving.

J. Vlaardingerwaard

Vanwege zijn slingerende vorm zal het zuidelijk deel van de Vlaardingerwaard van oorsprong een natuurlijk water zijn. Het noordelijke deel is groten-deels gegraven. De Vlaardingerwaard was een grafelijk water waarvoor jaarlijks pacht moest worden betaald in de vorm van 200 snoeken, af te leveren aan het Hof in Den Haag. De Vlaardingerwaard heeft

eeuwenlang als belangrijkste taak gehad het overtollig water uit het gebied van Delfland weg te voeren naar de sluizen in Vlaardingen en later, na het graven van de drie Vlieten in de 14e eeuw, naar Maeslantsluis (Maassluis). Langs de Vlaardingerwaard is door de stad Delft op de oostkade een trekpad aangelegd als onderdeel van de trekschuitroute van Delft naar Maassluis en Vlaardingen. Van 1645 tot tegen het eind van de 19e eeuw waren er officiële veerdiensten.

De boerenbedrijven in de Broekpolder werden in de jaren '70 van de vorige eeuw onteigend en afgebroken ten behoeve van stadsuitbreiding van Vlaardingen. De polder werd opgehoogd met wat later bleek vervuild havenslib, en was daardoor niet meer geschikt voor woningbouw. De grond werd met een laag zand afgedekt. Nu is de polder ingericht als recreatiegebied. Vrijlopende runderen zorgen voor de begrazing.

K. Zelfbedieningspont 'de Trekschuit'

De zelfbedieningspont 'de Trekschuit' voorziet in de verbinding tussen de Duifpolder en de Zouteveense Polder. Hij brengt je op eigen kracht over de Vlaardingerwaard. De pont is het hele jaar beschikbaar (behoudens bij ijsgang).

Rechthuis van Zouteveen

L. Rechthuis van Zouteveen

Aan de Vlaardingerwaard ligt nog steeds 't Schouw of Rechthuis van Zouteveen. Het was eigenlijk een boerderij annex herberg waar een ruimte was ingericht voor o.a. de burgerlijke stand. De plaats lijkt onlogisch, maar indertijd waren de polderwegen nog niet verhard en vaak slecht begaanbaar door regen of sneeuw en kwam men veel makkelijker per schuit.

Tekening A. Rademaker: Holy ca. 1700

M. De Holierhoekse en Zouteveense Polder

Holierhoekse molen was de naam van één van de zes molens die al in 1502 de Holierhoekse en de Zouteveense Polder droogmaalden. Het woord komt van Holy, de naam van een kasteeltje (later buitenplaats) dat in het zuidwestelijke deel van de polder stond. Het woord Holy komt van "Hoylede", een bevaarbaar water door hooggelegen land. De Hoyleede was een noordelijke tak van de Vlaarding. De Holier-

hoekse- en Zouteveense Polder vormen poldertechnisch één geheel: ze worden alleen gescheiden door de Zweth, het oorspronkelijke grenswater tussen het Vlaardinger Ambacht en het Ambacht Zouteveen. Ze worden daarom veelal in één adem genoemd. Een groot deel van de Holierhoekse Polder is vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw volgebouwd. De zuidelijke grens van de polder werd gevormd door de Kethelweg in het vroegere dorp Vlaardinger-Ambacht.

N. A4 en eco-aquaduct

De Woudweg kruist hier de verdiept aangelegde A4. De snelweg tussen Delft en Schiedam kwam eind 2015 gereed. Rechts ligt het eco-aquaduct. Deze natuurbrug van 100 meter breed heeft een unieke combinatie van een ecoduct en aquaduct in één. Het is een ecopassage om de Ecologische Hoofdstructuur

door te zetten over de snelweg en een aquaduct voor de Slinksloot en de Zweth. Om de verbinding optimaal te laten functioneren ligt het eco-aquaduct op maaiveld-niveau.

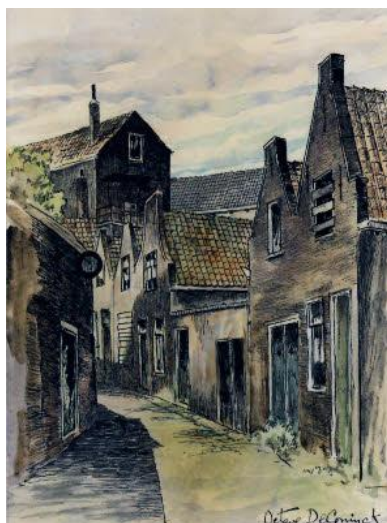

Net voorbij het viaduct ligt rechts de Adrianushoeve, de thuisbasis van de schaapskudde Vockestaert. Als onderdeel van de Reconstructiewet in verband met de aanleg van de A4 is de bestemming van het gehele gebied tot de Vlaardingerwaard gewijzigd van weideland naar natuurgebied, inclusief de wandelpaden waarvan in deze route gebruik wordt gemaakt.

O. Holierhoekse Boerenpad

Dit Boerenpad over het terrein van de familie Rodenburg begint bij de oude boerderij uit 1650, die staat op de kronkelende kreekkrug waarop de Woudweg is aangelegd. Het pad voert je door de weilanden met het melkvee en een uitgebreid wisselend weidevogelbestand.

P. Harreweg/Octave De Coninckpad

De Harreweg ligt op de oude scheidingskade tussen de Holierhoekse- en Zouteveense Polder en de Noord-Kethelpolder. Het Octave De Coninckpad ligt op de strook land waarop in de jaren '30 van de vorige eeuw een provinciale weg tussen Den Haag en Rotterdam was voorzien. Vanwege problemen met de slappe ondergrond (het ophoogzand verdween grotendeels in de bodem) en oorlogssperikelen is het gebleven bij het stuk tussen Rijswijk en Delft (de Prinses Beatrixlaan). Wel zie je nog over de bermsloten diverse ontsluitingsbruggen voor de weilanden. Octave De Coninck was een Amsterdamse kunstenaar, die in de tweede helft van de vorige eeuw veel tekeningen van Schiedam en omgeving heeft gemaakt.

Aquarel door Octave De Coninck, hofje in Schiedam

Q. Groeneweg

Aan het eind van een ontginningsblok werd een lage dijk aangelegd om het water uit nog niet ontgonnen gebied te weren. Zo'n kade is bijvoorbeeld de Tanthofkade ('t ant = het eind van) tussen de Delftse ontginning en de latere ontginning vanuit Schipluiden. Ook aan de zijkanten van ontginningen werden

soms kaden aangelegd. Voorbeeld van zo'n 'zijtwinde' is de Groeneweg bij Kethel. Langs de spoorbaan zie je links de eendenkooi.

R. Abtswoude

Voor een overzichtelijke planvorming werd het reconstructiegebied Midden-Delfland opgedeeld in drie deelgebieden: Gaag, Lickebaert en Abtswoude. Het deelgebied Abtswoude is het deel van Midden-Delfland ten oosten van de Vlaardingervaart. Abtswoude is een kleine agrarische buurtschap ten zuiden van Delft. Abtswoude zou verwijzen naar de abdij van Egmond die een groot aandeel had in de ontginningen in deze streek. In de

elfde eeuw ontving de abdij van graaf Floris I een groot stuk land, dat later Abtsrecht werd genoemd. Het toponiem woud in Abtswoude duidt op een moerasbos dat hier kon ontstaan op de zandige en kleiige uitlopers van een kreek. Abtswoude: het woud van de Abt. Een andere naamsverklaring baseert zich op een vermelding in 1206 van de naam Popteswolde, dat 'Woud van Popta' zou betekenen. Popta is een Friese voornaam. De naam Popteswolde werd verbasterd tot Papsou en later 'terugvertaald' tot Abtswoude.

elfde eeuw ontving de abdij van graaf Floris I een groot stuk land, dat later Abtsrecht werd genoemd. Het toponiem woud in Abtswoude duidt op een moerasbos dat hier kon ontstaan op de zandige en kleiige uitlopers van een kreek. Abtswoude: het woud van de Abt. Een andere naamsverklaring baseert zich op een vermelding in 1206 van de naam Popteswolde, dat 'Woud van Popta' zou betekenen. Popta is een Friese voornaam. De naam Popteswolde werd verbasterd tot Papsou en later 'terugvertaald' tot Abtswoude.

S. Mantjeskade/Vockestaert

De Mantjeskade vormt de afsluiting van het laatste ontginningsblok van de laatste Middeleeuwse ontginning vanuit Delft, Broertjes Tient. Het Broertjespad, waar de Mantjeskade op uitkomt, is hier naar genoemd. Aan het westelijk eind van de Mantjeskade ligt langs de weg Abtswoude de buurtschap Vockestaert. Hier stond in de 17e en 18e eeuw op de

Tanthofkade een windas (overhaal) tussen de Lage Abtswoudse polder en de Slinksloot. Vockestaert werd in 1970 de naam van het waterschap dat ontstond door samenvoeging van de waterschappen Noord-Kethelpolder, Holierhoekse- en Zouteveense polder, Lage Abtswoudse polder en Kerpolder. Enkele jaren later ging dit waterschap op in het waterschap Delfland; de buurtnaam bleef bestaan.

T. Tanthofkade

De Tanthofkade is een eeuwenoude ontginningskade aan het eind van het Hof van Delft. Hij functioneerde als eerste zeewering voordat de Maasdijk werd aangelegd en was een landscheiding tussen de Oost- en Westambachten van Delfland (het Oost- en het Westland). Het was lang een kerkepad, waarlangs de bewoners ter kerke gingen in Den Hoorn.

Het hele traject valt al eeuwenlang onder het recht van overpad en mag door wandelaars gebruikt worden. De herkomst van de naam is nog steeds een mysterie. Tot nu toe zijn er twee verklaringen gegeven. De eerste verklaring is dat Tanthof een afleiding is van "anthoof" van het Latijnse anti = tegen. Ant is in de Nederlandse taal alleen bewaard gebleven in antwoord en anthoof, waarbij anthoof "waterkering" zou betekenen in de zin van een "hoof bedoeld om het water tegen te houden" (dijk of kade). Een tweede verklaring komt van de historisch geograaf Beekman in 1938. "Anthoof" is een samensmelting van "aan het hoofd": het is het hoofdeinde van de percelen. Dat is de plaats waar de ploeg keert en waar naderhand een kade is gelegd. Tanthofkade zou dan betekenen "de kade gelegen aan 't hoofteinde".

U. Kerpolder

In 1977 werd de Reconstructiewet Midden-Delfland aangenomen. Het gebied tegen de stadsranden van de rond het gebied Midden-Delfland liggende steden kreeg als hoofdfunctie recreatie. De recreatiestrook in de Kerpolder, de Abtswoudsche polder en in de Zuidpolder van Delfgauw zijn aangelegd in het kader

van deze Reconstructiewet. Vrijwel de gehele Kerkpolder heeft thans een recreatieve functie. Ten noorden van de A4 bevindt zich bij Den Hoorn een sportcomplex met sporthal; iets zuidelijker een parklandschap met bosschages, met daarin veel wandelpaden, een ijsbaan en een zwembad.

V. Tramkade

Hier reed vanaf 1912 de tram van de WSM (Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij), die personen en goederen door het Westland vervoerde. Vanuit de Maaslandse Dam liep de lijn via Schipluiden naar Delft. In 1925 werd het personenvervoer gestaakt, eind 1967 ook het goederenvervoer. Een

aquaduct voert sinds 1999 de weg samen met het water van de Gaag over de A4.

W. Aquaduct A4

De voorbereidingen voor de aanleg van de A4 dateren al uit de jaren '50 van de vorige eeuw, toen de toenmalige rijksweg 19 werd opgenomen in het rijks-wegenplan 1957. In 1965 werd begonnen met de aanleg van het eerste deel tussen Den Haag en Rijswijk en werd begonnen met de voorbereiding van de aanleg van het verdere deel. In 1976 werd dit gestopt vanwege de vele maatschappelijke protesten tegen de grootschalige aantasting van het Midden-Delfland. In 1999 werd een klein vervolgdeel opengesteld tot Delft-Zuid, inclusief het Gaag-aquaduct. Dit eco-aquaduct werd vooral uit landschappelijk oogpunt aangelegd omdat het kanaal de Gaag geen verkeersfunctie heeft. Het vervolg van de A4 is er uiteindelijk - eind 2015 - toch nog gekomen, na verdere belangrijke landschappelijke compensatie!

X. Hodenpijl

In de Kerkpolder liggen diverse gebouwen van de voormalige buitenplaats Hodenpijl zoals o.a. het hoofdgebouw uit de eerste helft van de 17e eeuw, met enkele pakhuizen uit 1883. Verder de wagenshuur, de vijver en de oude boomgaard. Het geheel is rijksmonument. De laatste jaren zijn er verschillende landschappelijke elementen teruggebracht zoals

als een nieuwe boomgaard, een kas, een moestuin en een hooiberg die als Bezoekerscentrum Midden-Delfland wordt gebruikt. Met elkaar vormen ze de Levende Buitenplaats Hodenpijl. De producten van de boerderij en tuin worden gebruikt in het restaurant aan de overzijde. Hodenpijl is ook de naam van een kasteel uit de 13e eeuw van de familie Hodenpijl, dat meer zuidwestelijk gelegen was in de Klaas Engelbrechtspolder. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten in 1351 en 1393 is het met de grond gelijk gemaakt en nooit meer herbouwd.

Y. Op Hodenpijl

Op Hodenpijl is de naam van de kerk aan de westzijde van de Gaag uit 1840 naar ontwerp van architect A. Roodenburg. Deze verving een katholieke schuilkerk uit de 18e eeuw. In de 19e eeuw was het gebruikelijk dat kerken werden gebouwd met toestemming en onder auspiciën van de hoofdingenieur van Rijkswaterstaat. Deze kerken werden Waterstaatskerken genoemd. De stijl is neo-classicistisch.

De kerk deed dienst tot 1963, had daarna diverse functies en raakte enigszins in verval. Na een grondige restauratie en herstel van originele elementen heeft het gebouw, inclusief de pastorie, sinds 2007 een culturele bestemming en is er een restaurant: de Herdershof.

Z. Gemeentehuis Schipluiden

Het nieuwe gemeentehuis van Midden-Delfland staat aan de rand van Schipluiden. Dit integraal duurzaam ontworpen gemeentehuis is CO₂-neutraal. Het gebouw ligt aan één zijde tegen een veendijk aan. De kap is het beeldmerk van het gebouw: de zacht gevouwen rieten dakconstructie, waarmee ook de karakteristieke boerderijen in het weidelandschap zijn bedekt, is gedrapeerd over de schijfvormige gebouwdelen.

De gevels contrasteren met het dak door hun hoge mate van transparantie. Ter plaatse van de Raadzaal wordt de dakvorm om het volume teruggevouwen en wordt met het dakoverstek het uitzicht over het weidelandschap 'ingelijst'. Het gebouw drukt de kernwaarden van de gemeente uit: kwaliteit van leven en een groen en recreatief karakter.

Schipluiden is de eerste Cittaslow gemeente in Nederland, lees meer op <https://www.middendelfland.net/cittaslow.htm>

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt deel uit van een serie van 15 lange afstandsroutes, voor het eerst gepubliceerd in de periode 2015-2020. De serie is gemaakt door Jos van der Heide van de werkgroep Paden van de Midden Delfland Vereniging in samenwerking met de vereniging Te Voet. In 2024 zijn de routes geactualiseerd. Bij deze bewerking is tevens dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>